

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

“ _____ ” _____ 2019 р.

07-03-110

Національний університет
водного господарства та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

СОЦІОЛОГІЯ

SOCIOLOGY

для здобувачів II (магістерського) рівня освіти усіх спеціальностей

НУВГП

for applicants of the second (master) level of education of all specialties

NUWEE

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Робоча програма «Соціологія» для здобувачів вищої школи освіти другого (магістерського) рівня освіти усіх спеціальностей НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2019.–14 с.

Розробники: Сталовєрова Г.В., доцент кафедри суспільних дисциплін, кандидат історичних наук, Давидович С.Н., доцент кафедри суспільних дисциплін, кандидат історичних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол від “22” лютого 2019 року № 6

Завідувач кафедри суспільних дисциплін

(Ю.П. Олексін)

“22” лютого 2019 року

Схвалено науково-методичною радою НУВГП.

Протокол від “__” _____ 2019 року № ____

“__” _____ 2019 року

Голова _____
(О.А.Лагоднюк)

ВСТУП

Соціологія вивчає соціальне життя, соціальні зміни в суспільстві і соціальні події, які постійно мають місце у житті людей, в яких беруть участь і які впливають на їх поведінку, спосіб життя, становище у суспільстві.

Вивчення даної дисципліни допоможе сформувати у майбутніх фахівців соціологічне мислення і культуру, надасть їм необхідну допомогу у розумінні сутності й змісту складних соціологічних явищ і процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві, у виявленні причин та джерел їх виникнення, в усвідомленні природи різних соціальних конфліктів та пошуку адекватних шляхів їх подолання й вирішення. Крім того, надасть допомогу в прийнятті й реалізації ефективних управлінських рішень, які були б спрямовані на нормальне функціонування й подальший розвиток соціальних відносин.

Вивчення дисципліни “Соціологія” дозволить також майбутнім фахівцям оволодіти основами фундаментальних знань дисципліни, уміннями та навичками підготовки й проведення конкретних соціологічних досліджень.

Анотація

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія» відображає сутність соціології, її предмет та об'єкт пізнання, функції і структуру соціологічного знання, значення соціології для розв'язання проблем українського суспільства. Особлива увага приділяється вивченню основних етапів становлення та розвитку соціологічної науки, соціальним змінам, соціальним процесам.

Сучасна соціологічна наука являє собою гігантську систему соціальних знань, дослідницьких технологій, методик, за допомогою яких вона охоплює соціальну реальність, процеси і явища соціального життя, інші соціальні сфери. Цей масив невпинно поповнюється новими знаннями. Освоєння курсу соціології дозволить також оволодіти фундаментальними основами важливих знань, уміннями та навичками з підготовки й проведення конкретних соціологічних досліджень.

Ключові слова: соціологія, соціальні інститути, соціальні відносини, соціальні системи, соціальна структура суспільства, соціологічні дослідження, соціалізація, соціальна мобільність, соціальна стратифікація.

Abstract

Executable code of educational discipline "Sociology" represents essence of sociology, her object and object of cognition, function and structure of sociological knowledge, value of sociology for the decision of problems of Ukrainian society. The special attention is spared to the study of the basic stages of becoming and development of sociological science, social changes, social processes.

Modern sociological science shows a soba the giant system of social knowledge, research technologies, methodologies, by means of that she embraces social reality, processes and phenomena of social life, other social spheres. This array is unceasingly filled up by new knowledge. Mastering of course of sociology will allow also to lay hands on fundamental bases of important knowledge, abilities and skills from preparation and realization of concrete sociological researches.

Keywords: sociology, social institutes, social relations, frames of society, social structure of society, sociological researches, socialization, social mobility.

1. Опис навчальної дисципліни “Соціологія”.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		вибіркова	
Модулів – 2	Галузь знань Всі спеціальності НУВГП	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-1-й	1-2-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 1,5 , самостійної роботи - 3	Рівень вищої освіти другий: (магістерський)	1-4-й	2-й, 3-й, 4-й
		Лекції	
		16год	4год
		Семінарські	
		14год	4год
		Самостійна робота	
		60год	82год
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 41% до 59%
- для заочної форми навчання – 12% до 88%.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни „Соціологія”

Головною метою вивчення дисципліни „Соціологія” студентами є: формування у майбутніх спеціалістів соціологічного мислення і культури, знання теоретичних основ соціальних процесів і явищ, уміння проведення конкретних соціологічних досліджень.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- об’єкт і предмет соціології та її роль в житті суспільства;
- сутність суспільства, його структуру та типи;
- місце і роль соціальних спільностей та інститутів в житті суспільства;
- питання методології, методики й технології конкретно-соціологічних досліджень;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень у практичній діяльності. Уміти:
 - на основі аналізу результатів соціологічного дослідження, використовуючи базові ознаки і типологію суспільства, визначати тип суспільства у конкретній державі, його мобільність та маргінальність;
 - на основі аналізу результатів соціологічного дослідження, літератури про стратифікацію суспільства визначати його структуру та класифікувати характеристики розвитку суспільної системи конкретної держави;
 - на основі аналізу результатів соціологічного дослідження, використовуючи критерії класифікації та ознаки соціальних інститутів та спільностей, визначати їх функції в конкретній державі;
 - на основі аналізу державних нормативно-правових документів про суспільні об’єднання, програмних документів суспільних об’єднань, використовуючи критерії класифікації суспільних об’єднань і рухів, визначати тип конкретного суспільного об’єднання та його місце в соціальній структурі держави;
 - на основі аналізу результатів самоспостережень, використовуючи процедури соціологічного аналізу, встановлювати власний соціальний статус;
 - на основі аналізу результатів власних спостережень, використовуючи процедури соціологічного аналізу, встановлювати соціальний статус учасників спільної діяльності;
 - визначати стан і дієдатність трудового колективу.

Змістовий модуль 1. «Соціологія як наука про суспільство»

Тема 1. Соціологія як наука.

Об'єкт і предмет соціології. Історичні передумови виникнення соціології. Місце в системі суспільних наук. Структура соціології: макросоціологія, мікросоціологія та метасоціологія; теоретичний і емпіричний рівні соціології; три рівні соціології за Р.Мертонем.

Роль і місце соціології в житті суспільства. Функції соціології. Категорії і закономірності соціології.

Тема 2. Соціологічне дослідження, принципи його організації та проведення.

Основні види та етапи соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження, її значення і структура.

Методологічна частина програми. Визначення проблеми, об'єкта, предмета дослідження, мети, завдань, одиниць спостереження. Інтерпретація понять. Розробка гіпотез, правила їх висування.

Процедурна частина програми. Стратегічний план дослідження. Визначення вибіркової сукупності. Типи вибірки.

Організація соціологічного дослідження. Обробка та аналіз емпіричного матеріалу. Звіт за підсумками дослідження.

Тема 3. Методи збору первинної соціологічної інформації.

Проблема адекватності, надійності, достовірності, об'єктивності методів збору і обробки інформації. Дослідження документальних джерел в соціологічних дослідженнях. Спостереження, як метод збору соціологічної інформації. Місце опитування в конкретно-соціологічному дослідженні. Різновиди опитувань. Техніка їх проведення. Запитання як важливий елемент опитування. Класифікація опитування. Специфіка анкетування, як форми збирання соціологічної інформації. Якість анкет, типові помилки при складанні анкети. Інтерв'ю і його форми. Експеримент в соціології. Використання методу експертних оцінок в конкретно-соціологічному дослідженні.

Тема 4. Суспільство як соціальна система.

Соціально-філософські та соціологічні концепції суспільства і людини. Суспільство як система взаємовідносин і взаємодій між його суб'єктами.

Економічні, соціально-політичні та духовні відносини в суспільства.

Суспільство і природа. Проблема типологізації суспільств. Характерні особливості сучасного суспільства. Шляхи розвитку суспільства. Прогрес і регрес в суспільному розвитку. Модернізація суспільства та її види: органічна та неорганічна.

Тема 5. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства.

Соціальна структура суспільства і її основні елементи: соціально-класова, соціально – територіальна, соціально-етнічна, соціально-демографічна, професійно-галузева структури.

Сутність соціально-класової структури суспільства, особливості її аналізу у різних соціологічних школах.

Теорія класів. Поняття “клас”, його ознаки. Різновидності класів у сучасному суспільстві. Концепція “середнього класу”.

Теорія еліти. Основні напрямки і методика визначення еліт в західній соціології. Теорія соціальної стратифікації та соціальної мобільності.

Проблеми вивчення соціальної структури суспільства у вітчизняній соціології. Тенденції розвитку соціальної структури українського суспільства на сучасному етапі.

Змістовий модуль 2. «Спеціальні та галузеві соціологічні теорії»

Тема 6. Соціологія особистості.

Специфіка вивчення феномену особистості соціологічною теорією. Особистість в тлумаченні екзистенціалізму, психоаналізу, теорії дзеркального „Я”, філософської антропології, марксизму тощо. Сутність та співвідношення понять: „людина” і „особистість”, „індивід”, „індивідуальність”. Соціальні якості особистості. Гносеологічний, аксіологічний, творчий, комунікативний, художній потенціал особистості. Перевага тих чи інших рис і якостей особи в залежності від її соціально-демографічних, професійних та ін. характеристик. Духовна культура особистості та соціальна діяльність як спосіб реалізації потреб та інтересів людини, її активності.

Соціалізація особистості. Соціальна адаптація та інтеріоризація як дві фази соціалізації. Ресоціалізація. Соціальні типи особистостей (формаційно-класовий, національно- етнічний, професійний, нормативний). Класифікація типів особистостей по критерію відношення до праці, творення. Ідеальний тип особистості як втілення загальнолюдських цінностей. Різнобічність і гармонійність особистості.

Специфіка соціологічної теорії виховання. Система виховання. Об’єктивні умови та суб’єктивний фактор у вихованні. Напрямки виховання. Трудове

виховання та його завдання. Моральне виховання. Патріотичне та інтернаціональне виховання. Правове виховання. Фізичне виховання та ін. Комплексний підхід до виховання. Роль праці та вільного часу у вихованні людини. Засоби виховання та його форми. Роль сім'ї, громадськості у вихованні. Самовиховання особи. Переконавання, позитивний приклад, змагання, заохочення, покарання тощо як методи виховання. Принципи виховання.

Особливості виховного процесу в період подолання наслідків адміністративно-командної системи в процесі демократизації українського суспільства.

Тема 7. Соціологія праці та управління трудовим колективом.

Праця, як соціально-економічна категорія. Об'єкт і предмет соціології праці. Завдання і мета соціології праці та інженерної праці. Завдання і мета соціології праці. Соціальні фактори праці. Основні категорії соціології праці. Зміст праці. Характер праці. Організація праці. Відношення до праці, мотиви праці, трудові відносини та ін.

Основні віхи історії соціології праці. Індустріальна соціологія на Заході: система Тейлора емпірична соціологія У. Томаса і Ф. Знавецького. Доктрина "людських відносин" Е. Мейо. Теорія "малих груп" Дж. Морено. Теорія збагачення праці Ф.Херцберга.

Завдання і перспективи розвитку соціології праці в умовах розбудови української державності. Конституція України про права громадян у сфері праці.

Трудовий колектив – поняття та структура. Типи та види трудового колективу. Функції трудового колективу. Первинний колектив та його особливості. Розвиток колективів в умовах утвердження ринкових відносин.

Сутність соціального управління трудовим колективом. Основні стадії соціального управління: соціальне прогнозування, соціальне планування, соціальне регулювання, безпосереднє керівництво соціальними процесами. Методи управління – організаційні, адміністративні, правові, економічні, соціально-психологічні.

Соціальна роль керівника трудового колективу. Адміністративна, техніко-організаційна і соціально-організаційна функції керівника. Стиль керівництва. Авторитарний, демократичний, ліберальний стилі. Авторитет керівника. Професійні та особистісні риси керівника. Проблема конфліктів в колективі та шляхи їх вирішення. Вимоги до керівника трудового колективу в умовах ринкових відносин, розбудови української держави.

Тема 8. Соціологія сім'ї.

водного господарства
та природокористування

Сутність шлюбу, його походження та історичні форми. Шлюб в Україні. Правові основи шлюбу згідно Конституції України. Сім'я як соціальний інститут і як мала соціальна група. Зв'язок сім'ї з іншими соціальними спільнотами і сферами соціального життя. Історичні форми сім'ї. Структура сім'ї. Різні типи сімей та їх особливості.

Життєвий цикл сім'ї. Соціальні функції сім'ї. Організація вільного часу як одна із важливих функцій сім'ї. Типи внутрісімейних відносин. Конституція про права жінки і чоловіка в Україні.

Альтернативні форми шлюбу та сім'ї в сучасному суспільстві. Проблеми сімейно-шлюбних відносин в Україні. Причини негативних явищ в сімейно-шлюбних відносинах і умови їх подолання. Розлучення, їх причини та наслідки. Фактори зміцнення сім'ї.

Студентська сім'я та її особливості. Основні напрямки соціологічних досліджень сімейно-шлюбних відносин у зарубіжній та вітчизняній соціології. Вивчення мотивів шлюбів і розлучень, а також соціальних і психологічних факторів, що спричиняють виникнення і подолання внутрісімейних конфліктів. Дослідження тенденцій і перспектив розвитку сімейно-шлюбних відносин.

водного господарства
та природокористування

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Соціологія як наука про суспільство												
Тема 1. Соціологія як наука.	2	2	-	-	4	9	1	1	-	-	-	-
Тема 2. Соціологічне дослідження, принципи його організації та проведення	2	1	-	-	4	9	1	1	-	-	-	-
Тема 3. Методи збору первинної соціологічної інформації	2	1	-	-	4	9	1	1	-	-	-	-
Тема 4. Суспільство як соціальна система	2	2	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	38	10	8	-	-	20	38	3	3	-	38	10

Національний університет	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії													
Тема 6. Соціологія особистості	8	2	2	-	-	4	10	1	1	-	8	2	
Тема 7. Соціологія праці та управління трудовим колективом	6	2	2	-	-	4	7	-	-	-	6	2	
Тема 8. Соціологія шлюбу та сім'ї	8	6	2			8	5	-	-	-	8	6	
Разом за змістовим модулем 2	22	20	6			16	23	1	1	-	22	10	
Усього годин	60	40	16	-	-	36	61	4	4	-	60	20	
Модуль 2													
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	98	50	20	-	-	74	99	7	7	-	98	30	

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФ	ЗФ
	Змістовий модуль I. Соціологія як наука про суспільство.		
1	Соціологія як наука	2	
2	Соціологічне дослідження та методи збору первинної соціологічної інформації	2	1
3	Суспільство як соціальна система	2	1
4	Суспільство та його соціальна структура	2	
	Змістовий модуль II. Спеціальні галузеві соціологічні теорії.		
1	Соціологія особистості	2	1
2	Соціологія праці та управління трудовим колективом	2	1
3	Соціологія сім'ї	2	
	Усього	14	4

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 0,5 год/1 год. занять. Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит ЄКТС.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1. Завдання для самостійної роботи

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФ	ЗФ
	Соціологія М.Вебера.	4	6
	Соціологічна теорія Г. Спенсера	4	6
	Сучасні технології опитування	4	8
	Гіпотеза в соціологічному дослідженні	5	6
	Роль середнього класу в Україні	6	8
	Тенденції змін соціально-класової структури в Україні	5	6
	Девіантна і деліквентна поведінка.	5	8
	Духовна криза суспільства і шляхи її подолання	6	6
	Соціальні аспекти інженерної праці.	5	8
	Соціальна роль керівника трудового колективу	6	6
	Проблема конфліктів в трудовому колективі	5	6
	Студентська сім'я: за чи проти.	5	6
	Всього	60	82

7. Методи навчання

1. Під час лекційного курсу застосовується пояснювально-ілюстративний (бесіда, пояснення, демонстрація, ілюстрація) метод навчання, для проблемного викладу матеріалу застосовується частково-пошуковий та дослідницький метод

2. Для підвищення інтересу аудиторії під час лекцій використовуються різноманітні прийоми:

3. аудіовізуальні презентації (слайди, відеофільми тощо);

4. запитання-відповіді, відповідність яких темі лекції та витрати часу на них лектор контролює;

5. На практичних заняттях використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання:

6. методи оволодіння новими знаннями, метод роботи з книгою, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок репродуктивний;

7. методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;

8. методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація навчання, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.

8. Методи контролю

Видами і методами підсумкового контролю є відповіді на контрольні запитання до перевірочних модулів, тестові завдання по кожній темі, здача і захист реферату як індивідуального навчально-дослідного завдання і підсумковий іспит чи тест.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Всього
Змістовний модуль №1					Змістовний модуль №2			
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T6	T7	T8	
12	12	12	12	12	15	15	10	100
60					40			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для заліку	
90 – 100	зараховано	
82-89		
74-81		
64-73		
60-63		
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни “Соціологія” включає конспект лекцій, відеофільми та відеофрагменти, тематичні мультимедійні презентації, друкований роздатковий матеріал, слайди.

1. Сталовсрова Г.В. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Соціологія» та семінарських занять для студентів технічних напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання. – Рівне: НУВГП, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/801>

2. Сталовсров Г.В., Циганчук А.С. Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Соціологія» для

студентів економічних напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання.
– Рівне: НУВГП, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/107>

11. Рекомендована література

Базова

1. Соціологія. Інтерактивний комплекс / Ткаченко Г.І., Циганчук А.С., Новічков Г.В., Якимчук А.С., Шевчук Т.Є. – Рівне, 2006.
2. Соціологія: Підручник / За ред. В.Г.Городяненка – К., 2002.
3. Соціологія. Курс лекцій / під ред. Пічі В.М. – К., 2006.

Допоміжна

4. Лукашевич Н.П. Социология труда. Учеб.пособие. – К.: МАУП, 2001. – 320 с.
5. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження – К., 1996.
6. Огаренко В.М., Малахова Ж.Д. Соціологія праці: навч. пос. – Запоріжжя, 2001.
7. Полтораки В.А. Соціологія праці – К., 1999.
8. Пилипенко В.Е. Экономическая социология. Учеб. Пособие / В.Е.Пилипенко, — Э.А.Гансова, В.С. Казаков и др.; Под ред.В.Е.Пилипенко. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.
9. Соціологія: короткий енциклопедичний словник – К., 1998.
10. Тихомирова Є.Б. Основи соціології: підручник. - Рівне, 2007.
11. Черниш М. Соціологія. Курс лекцій. – Л., 1998.

12. Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> –
2. Рівненська державна обласна бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.lib.rv.ua/](http://www.lib.rv.ua/)
3. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// nuwm.edu.ua/naukova biblioteka](http://nuwm.edu.ua/naukova_biblioteka)
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
5. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>